

Erməni faşizmi: yaralar qaysaq bağlamır

Çətinlikdir, bir ailənin faciəsini dinləmək adamı çox incidir, yaşadıkları müsibət ürəyi şan-şan edir. Onların taleyinə erməni faşistlərinin vurduğu yara çox dərinidir. İki oğlu şəhid, dördü isə əlil olan, ömür-gün yoldaşını, altı aylıq körpə nəvəsini, neçə-neçə yaxın qohum-əqrəbasını, əzizlərini itirən, odun-alovun içindən keçib gələn, sinəsi dağlı bir ananın həyat yolu nə qədər amansız bir düşmənlə üzləşdiyimizdən xəbər verir. Bu ağbırək ananı dinləməyin, ürək göynədən qəmli həyat hekayəsini qələmə almağın özü belə çətinlikdir, sözlər sanki oda-alova bürünür. Onu dinlədikcə, dağdan ağır dərd yükünü zərif çiyinlərində, ürəyinin başında, gözlərinin didəsində necə daşdığına heyrət edirsən.

Söhbət Xocalı rayonunun Meşəli kəndindən məcburi köçkün, qəhrəman ana Əntiqə Allahverdiyevadan gedir. Erməni işğalı nəticəsində doğma evindən, ocağından, yurd-yuvasından didərgin düşdükdən sonra sağ qalan ailə üzvləri ilə 105 sayılı Bərdə Peşə Liseyinin yataqxanasında məskunlaşan Əntiqə ananın bir neçə il bundan əvvəl qonağı olmuşduq. Həmin vaxt başı müsibətlər çəkmiş ananın 75 yaşı var idi. Əntiqə ana deyirdi ki, hər gecə bu otaqda səhəri dirigözlü açır, dərddən kösöv kimi qaralmış taleyini kitab kimi vərəqləyir, itirdikləri əzizlərinin ruhu ilə söhbət edir. Sözlərinin əvvəli də,

axırı da yurd həsrəti ilə bitirdi. Deyirdi ki, Allah ömür versə Xocalıya, əzizlərinin nigaran ruhlarının dolaşdığı Meşəli kəndinə qayıdacağı günü gözləyir. Elə bu yaşlı qadını yaşadan, yaralarını məlhum olan, ona dözümlü, tab verən də bu inam və arzudur. Hazırda həmin ailə Ağcakənddə yaşayır.

Əntiqə anadan erməni silahlı qüvvələrinin kəndlərinə hücum etdiyi günü, o müdhiş gecəni necə xatırlayırınsız deyər soruşduqda dərinəndən bir ah çəkdi, qəmli baxışları uzaqlara dikildi və ağır-ağır diləndi:

- 1991-ci ilin ayazlı-şaxtalı dekabr gecəsi idi. Yeni ildən bizi cəmi on gün ayırdı. Bayrama hazırlaşdıq, ev-əşiyimizi bəzəmişdik. Ancaq nə biləydik ki, bayramımız qara gələcək. Ermənilər biza dincilik vermirdilər. Gecə atışma səsində oyanırdıq, onsuz da səksəkə içərisində idik. Əvvəllərdə atışma olurdu buna alışmışdıq, həmin gecə başlayan atışma isə çox dəhşətli idi. Pancarədən baxanda gördüm ki, kəndin kənarındakı evlərdən bir neçəsi od tutub yanır. Adamların həyəcanlı səsi top mərmirlərinin səsində qarışmışdı. Böyük oğlanların könüllülərlə birlikdə kəndi müdafiə etməyə çalışırdılar. Uşaqların atası da onların yanında idi. Atılan güllələr uşaqlara dəyməsin deyər yastıqları pəncərələrin qabağına düzmüşdü. Güllə altında birtəhər böyük gəlinimin atası Atılxangilə getdim. Uşaqları bu odun-alovun içərisindən necə çıxarmaq barədə məsləhətləşməyə istədim. Ancaq bu, mənim ev-əşiyimdən sonuncu çıxışım oldu. Atışma o qədər şiddətlənmişdi ki, daha geri qayıtmaq mümkün olmadı.

Söhbətin bu məqamında Əntiqə ananı qəhər boğdu, qırıq-qırıq dedi ki kəlmələr hiçqırıqlar içərisində itib batdı. Onun deyər bilmədiklərini qızı Zeynəb dilə gətirdi:

- Anam qüdasığıla gedəndən az sonra atam Müsül evə gəldi. Tələş içərisindəydi, dedi ki, ermənilər kəndi mühasirəyə alıblar, birtəhər buradan çıxmaq, uzaqlaşmaq lazımdır. Yoxsa hamımız bu şəfəzlərin əlinə keçərik. Evdən çıxanda qardaşım Vidadi də özünü yetirdi. O, çox cəsarətli və mərd oğlan idi, heç nədən qorxub çəkinən deyildi, nigarançılığı yalnız biz sarıdan idi. Ondən öyrəndik ki, anam da artıq kənddən çıxarılıb. Bu yerdə Zeynəbi də qəhər boğur, danışa bilmir...

Onlar birtəhər evdən çıxsalar da uzağa gedə bilmir. Quduz güllələr canavar kimi ulayır, kəndə od yağır. Mal-heyvan saxladıkları tövlə və ot tayalan od tutub yanır. Heyvanların tükürpədən böyürtüsünə dözə bilməyən Müsül kişi birtəhər yaxınlaşmış tövlənin qapısını açmaq istəyir ki, onları xilas etsin. Lakin heyvanların alovun çaynağından qurtara bilmir. Ateş səslərindən hiss olunurdu ki, ermənilər artıq kəndə giriblər.

Zeynəb sözlərinə davam edir:

- Kəndimizdəki polis bölməsinin yerləşdiyi zirzəmiyə çatdıq. Burda bizdən savayı 20-25 nəfər var idi. Əksəriyyəti də qadınlar və uşaqlarıydı. Hamımız vahimə-dəydidik, bizi nə gözlədiyini bilmirdik. Zirzəmidən ermənilərin vəhşiliyini gözlərimizlə görürdük, binanın həyəti həmkəndlilərimizin meyitləri ilə dolu idi. Ağır yaralıları qan içində çabalayırdı, imdad diləsələr də onlara yaxın düşmək mümkün deyildi. Ah-nalə səsləri göylərə bülənd olmuşdu. Bizim də oradan sağ-salamat çıxmağımıza ümid çox az idi. Ermənilər səsgücləndirici ilə təslim olmağımızı tələb edirdilər. Yalandan deyirdilər ki, kim təslim olsa, onu salamat buraxacağıq. Ancaq biz fikirləşirdik ki, ölsək də bu mürdərətlərin əlinə keçməyək. Qardaşım Vidadi polis işçiləri ilə bizi qoruyurdu. Birdən gözümün qabağında yerə çökdü, ermənilər onu vurmüşdular, al-qanın içindəydi, özümü onun üstünə atdım, dili söz tutmadı və gözlərini əbədi yumdu.

Polislər bizə çox kömək etdilər, sağ qaldığımızı görə yerə onlara, göyde Allahla borcluuyduq. Onlardan biri, səhv etmərsə adı Azər idi, bizi kəndin lap kənarına qədər gətirdi və biz Kosalara kəndi istiqamətinə yolumuza davam etdik. Yolboyu ermənilər bizi atəşə tuturdular, itkilərimiz çox oldu, qonşumuz İsmayıl, onun ata-anasını öldürdülər, ağsaqqal Əvəz ki-

şini və arvadını ermənilər diri-diri yandırdılar, qardaşının bir yaşlı qızı Ayşən anasının qucağında donaraq öldü. Hamımız ayaqyalın, başaıçiq şaxtada, qann üstüylə əzablı və qorxulu bir yol keçərək Kosalara çatdıq. Oradan bizi helikopterlə Ağdamın Şelli kəndinə aparıldılar.

Bayaqdan qızının dediklərinə qulaq asan Əntiqə ana hiss olunurdu ki, o günləri yada salanda əzab çəkir, içəridən qovrulur, çətinliklə olsa da dedi ki, uşaqlarımla həmin kənddə görüşdüm, baxdım ki, Vidadi yoxdur, soruşsam da cavab verən olmadı. Xəbər verdilər ki, Meşəlini ermənilərdən təmizləyiblər. Həyat yoldaşım Müsül də camaatla birlikdə kəndə qayıtdı ki, həlak olanlarımızın meyitini dəfn etsinlər. Erməni faşistləri meyitlərə də divan tutmuşdular. Kişi danışırdı ki, meyitlərin başı, qulaqları kəsilmiş, gözləri çıxarılmışdı. Çoxunu da yandırmışdılar. Vidadinin cəsədinin yerində bir ovuc kül tapan yoldaşım çox sarsılmışdı, özündə deyildi, bildirdi ki, mən öləndə oğlumun külünü sinəmin üstünə qoyarsınız. Az keçmədi ki, sapsağlam kişi əriyib çöpə döndü və rəhmətə getdi. İkinci oğlum Əli Xocalıda döyüşürdü, 1992-ci il fevralın 26-da itkin düşdü.

O faciəli günlərdən çətinliklə ayrılan Əntiqə ana dedi ki, Allaha çox şükür, indi çoxlu nəvəm-nəticəm var, ermənilərdən qisas alacaq günü gözləyirdilər. Həmin qisas günü gəldi. Müzəffər ordumuz döyüş meydanında ermənilərdən bütün şahidlərimizin qisasını aldılar, Qarabağ işğaldan azad edildi. Meşəli faciəsinə görə erməni faşizmini unutmamalıyıq, düşməni öz məkrli niyyətdən əl çəkmək istəmir, rüsvayçılıqla meğlub olsalar da başqalarının kölgəsində yenidən baş qaldırmaq istəyir, daha anlım ki, başları "demir yumruq"la azıləcəkdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev AzərTAC-a müsahibəsində erməni faşizmini dirçəltmək xülyasında olanlara çox tutarlı cavab verib:

- Azərbaycan xalqı, öz yaxınlarını itirmiş insanlara da deyirdilər ki, biz ancaq qabağa getməliyik. Bizi heç kim və heç nə dayandıra bilməzdi. Biz bu günahsız insanların, şəhidlərimizin qisasını döyüş meydanında aldığımız. Ermənistana diz çökdürdük, meğlub etdik. Erməni faşizmini meğlub etdik və ədaləti bərpa etdik.

Salman ALIOĞLU,
"Respublika".